

سۇئال

بىزگە خەتتە قىلىشنىڭ نىمىلىكىنى ۋە ئۇنىڭ ئورنىنى بايان قىلىپ بىرەلمەمسىز ؟

تەپسىلىي جاۋاب

مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن

ئىبنىۇ قەييىم (ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھىم- شەپقەت قىلسۇن) بوۋاقلارنىڭ ئەھكاملىرى ھەققىدە **تۇھفەتۇل مەۋدۇد فى ئەھكام ئەل مەۋدۇد** ناملىق بىر قىممەتلىك كىتابنى يازغان . بۇ كىتابتا ئۇ خەتتە قىلىش ۋە ئۇنىڭ ئەھكاملىرى ھەققىدە بىر مول باب يىزىپ چىققان . تۆۋەندىكىسى بولسا بىر قىسىم باشقا ئالىملارنىڭ ئىلاۋىلىرىنى قوشۇپ ئۇنىڭ خۇلاسسىسى .

1- خەتتە قىلىشنىڭ مەنىسى :

ئىبنىۇ قەييىم مۇنداق دىگەن :

خەتتە بولسا خەتتە قىلغۇچىنىڭ ھەرىكىتىنى ئىپادىلەيدىغان ئىسىم . ئۇ يەنە خەتتە قىلىنىش ئورنىنى ئىپادىلەشكەمۇ قوللىنىلىدۇ ، خۇددى ھەدىيىستە كەلگەندەك : **ئىككى خەتتە (ئىككى خەتتە قىلىنغان ئورۇن) ئۇچراشسا ، غۇسلە ۋاجىپ بولىدۇ .** ھەمدە ئۇ ئايال جىنىسىغا نىسبەتەن خەفز دەپ ئاتىلىدۇ . ئەرگە نىسبەتەن يەنە ئىئىزار دەپمۇ ئاتىلىدۇ . خەتتىسى قىلىنمىغان كىشى ئەغلەف ياكى ئەقلەف دىيىلىدۇ .

[تۇھفەتۇل مەۋدۇد ، 1152]

2- خەتتە قىلىش بولسا ئىبراھىم ۋە ئۇنىڭدىن كىيىنكى پەيغەمبەرلەرنىڭ سۈننىتى :

بۇخارىي (6298) ، مۇسلىم (2370) ئەبۇ ھۇرەيرىدىن نەقىل قىلىدىكى ، پەيغەمبەر(ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھىم- شەپقەت قىلسۇن)

مۇنداق دىگەن : **ئىبراھىم خەتتىسىنى 80 ياشقا كىرگەندە ئۆزى قىلغان ، ھەمدە ئۇ كەكە بىلەن خەتتىسىنى قىلغان .**

كەكە (قەدۇم) بولسا ياغاچچىلارنىڭ سايىمىنى ؛ دىيىلىدىكى ، قەدۇم بولسا سۈرىيەدىكى بىر جاينىڭ ئىسمى .

ھافىز بىن ھەجەر مۇنداق دىگەن :

" ھەدىيىستە تىلغا ئېلىنغان نىمىنىڭ سايىمىنى كۆرسىتىشى بەكرىق ئىھتىمالغا يىقىن . ئەبۇ يەئىپلا نەقىل قىلىدىكى ، ئەلىي بىن رەبەھ

مۇنداق دىگەن : " ئىبراھىم خەتتىسىنى قىلىش بۇيرۇلغان ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ خەتتىسىنى ئۆزى كەكە بىلەن قىلغان ھەمدە ئۇ

ئۇنىڭغا ناھايىتى ئەلەملىك بولغان . ئاندىن ئاللاھ ئۇنىڭغا مۇنداق دەپ ۋەھىي قىلغان : **بىز ساڭا نىمە سايىمان ئىشلىتىشنى**

ئېيتىشتىن بۇرۇن ، ئۇنى قىلىشقا ئالدىراپ كەتتىڭ . ئۇ : ئى پەرۋەردىگار ، مەن سىنىڭ بۇيرۇقۇڭغا ئىتائەت قىلىشنى

كېچىكتۈرۈشنى خالىمىدىم . دىگەن .

ئىبنۇ قەيىم مۇنداق دىگەن :

خەتنە قىلىش بولسا ئاللاھ ئۆزىنىڭ يىقىن دوستى ئىبراھىمنى سىنىغان نەرسىلەرنىڭ بىرى ئىدى . ئۇ ئۇ ئۇلارنى پۇختا قىلدى ، شۇنىڭ بىلەن ئاللاھ ئۇنى ئىنسانلارنىڭ رەھبىرى قىلدى . نەقىل قىلىندىكى ، يۇقۇردا تىلغا ئېلىنغاندەك ، ئۇ خەتنىسىنى قىلغان بىرىنچى كىشى . سەھىپەتە دىيىلگىنى بولسا ئىبراھىم 80 يېشىدا ئۆزىنىڭ خەتنىسىنى قىلدى . ئۇنىڭدىن كىيىن ، خەتنە قىلىش پەيغەمبەرلەر ۋە ئۇلارنىڭ ئەگەشكۈچىلىرى ئارىسىدا ھەتتا مەسىھىگىچە داۋاملاشتى . ئۇ خەتنىسىنى قىلغان ھەمدە خىرىستىئانلار ئۇنى ئىتراپ قىلىدۇ ، ئۇنى ئىنكار قىلمايدۇ ، شۇنىڭدەك ئۇلار ئۇنىڭ چوشقا گۆشىنى ... ھارام قىلغانلىقىنى ئىتراپ قىلىدۇ .

[تۇھفەتۇل مەۋدۇد ، 158-159 ب]

بىراق ئالىملار خەتنە قىلىشنىڭ ھۆكۈمى ھەققىدە ئىختىلاپلاشتى .

بېشىۋا ئىبنۇ ئۇسەيمىن مۇنداق دىگەن :

" ئەك توغرا قاراش شۇكى ، ئۇ ئەرلەرگە ۋاجىپ ، ئاياللارغا سۈننەت . ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى پەرق ، ئۇ ئەرلەرگە نىسبەتەن ، نامازنىڭ شەرتلىرىدىن بىرى بولغان پاكلىنىشقا پايدىسى بار ، چۈنكى بۇ تىرە ئىلىۋېتىلمىگەندە ، سۈيدۈك زەكەر تۆشۈگىدىن چىققاندا تۇرۇپ قالىدۇ ۋە يىغىلىپ قالىدۇ ، ھەمدە ھەر قىتىم ھەركەت قىلغاندا كۆيۈپ ئىچىشىش ۋە يالۇغلىنىشقا سەۋەپ بولىدۇ ، ياكى بۇ تىرە سىقىلسا ، سۈيدۈك چىقىپ ئۇنى نىجاسەت قىلىدۇ .

ئايالغا نىسبەتەن ، ئۇنىڭ جىنسىي شەھۋىتى پەسەيتىشتىن ئىبارەت پايدىسى بولىدۇ . بۇ بولسا كامالەتنى ئىزدەش بولۇپ ، مەلۇم زىيانلىق نەرسىنى يوقۇتۇش ئەمەس .

[شەرھى مۇمتىئى ، 133-134]

بۇ بولسا ئىمام ئەھمەدنىڭ قارىشى . ئىبنۇ قۇددامە **مۇغنىي** دا (1115) مۇنداق دىگەن : " خەتنە قىلىش بولسا ، ئەرلەرگە نىسبەتەن ۋاجىپ ، ھەمدە ئاياللارغا ياخشى ئىش ، بىراق ئۇلارغا ۋاجىپ ئەمەس . "

3- ئورنى :

ئىبنۇ قەيىم (ئاللاھ ئۇ كىشىگە رەھىم-شەپقەت قىلسۇن) مۇنداق دىگەن :

ئەبۇ بەرەكە **غايە** ناملىق كىتابىدا مۇنداق دىگەن : " ئەرلەرنىڭ خەتنىسىنى قىلىشتا ، زەكەر ئۇچىدىكى تىرە كىسىپ ئىلىۋېتىلىدۇ . ناۋادا ئۇ پەقەت ئۇنىڭ كۆپ قىسمىنى ئىلىۋەتسە ، بۇ بولىدۇ . ئايالنىڭ خەتنىسىنى قىلىشتا بەك ئوي ئىلىۋەتمەسلىك ياخشى . نەقىل قىلىندىكى ، ئۇمەر بىر ئاياللارنىڭ خەتنىسىنى قىلغۇچى ئايالغا : " ناۋادا بىرسىنىڭ خەتنىسىنى قىلساڭ ، ئۇنىڭ بىرقىسمىنى قالدۇرۇپ قوي . " دىگەن . خەلال **جامئى** سىدا : خەتنە قىلغاندا نىمىنىڭ كىسىلىدىغانلىقى ھەققىدە مۇنداق دىگەن : " مۇھەممەد بىن ھۇسەيىن ماڭا فەزىل بىن زىيادنىڭ ئۇلارغا مۇنداق دىگەنلىكىنى ئېيتتى : ئەھمەدتىن : خەتنە قىلغاندا قانچىلىك كېسىلىدۇ ؟ دەپ سورالدى . ئۇ : " زەكەر ئۇچى كۆرۈنگىچە . " دەپ جاۋاب بەردى .

ئىبنۇ سەباغ **شامىل** دا مۇنداق دىگەن : " ئەرگە ۋاجىپ ئىش بولسا زەكەر ئۇچىدىكى تىرنى تاكى ئۇنىڭ ھەممىسى ئىچىلىدىغان بولغىچە كېسىش . ئايالغا نىسبەتەن ، فەرجىنىڭ يۇقۇرى تەرىپىدىكى ئىككى جىنسىي لەۋ ئارىسىدىكى خورازنىڭ تاجىغا

ئوخشايدىغان تېرىنى كېسىش ھەمدە ئۇ كېسىۋېتىلسە ئۇنىڭ خورما ئۇرۇقىغا ئوخشاش يىلتىزى قالىدۇ .
نەۋەۋىي مۇنداق دىگەن :

ھەممىگە تونۇلغا توغرىسى بولسا زەكەر ئۇچىنى ئوراپ تۇرغان تېرىنىڭ ھەممىسىنى كېسىش ۋاجىپ . [مەجمۇئى ، 1351]
جۇۋەينى مۇنداق دىگەن : ھەدىس كۆرسىتىدۇكى ، ئايالغا نىسبەتەن ، ئۇنىڭ كۆپ قىسمى كېسىۋېتىلمەيدۇ ، چۈنكى ئۇ :
كۆتۈرلۈپ تۇرغان نەرسىنى قالدۇرۇپ قوي ، ئۇنى بەك ئوي كېسىۋەتمە ! دىگەن .

[تۇھفەتۇل مەۋدۇد ، 190-192]

خۇلاسە ، ئەرلەرگە نىسبەتەن زەكەر ئۇچىنى يۆگەپ تۇرغان ھەممە ترە كېسىۋېتىلىشى لازىم . بىراق ئاياللارغا نىسبەتەن
پەقەت فەرەجنىڭ (تاشقى جىنسى ئەزا) يۇقۇرى تەرىپىدىكى خورازنىڭ تاجىغا ئوخشايدىغان تىرىنىڭ بىر قىسمى كېسىۋېتىلىدۇ .
4- خەتنە قىلىشتىكى ھىكمەت :

ئەرگە نىسبەتەن ، ئۇ خەتنىسىنى قىلدۇرمىغىچە ، سۈيدۈكتىن پاكلىنالمايدۇ ، چۈنكى سۈيدۈك تامچىلىرى خەتنىلىكنىڭ ئاستىغا
يىغىلىۋالىدۇ ھەمدە ئۇ سۈيدۈك تامچىلىرىنىڭ ئىقىپ چىقىپ كىيىمى ۋە بەدىنىنى مەينەت قىلىۋېتىشىدىن بىخەتەر بولالمايدۇ .
شۇڭا ئابدۇللاھ بىن ئەبباس خەتنە قىلىش ئىشىدا چىڭ بولغان . ئىمام ئەھمەد مۇنداق دىگەن : " ئىبنى ئەبباس ئۇ ئىشتا بەك
چىڭ ئىدى . ھەمدە نەقىل قىلىندىكى ، ئۇنىڭغا ، يەنى خەتنىسىنى قىلمىغان كىشىگە ھەج يوق ، نامازمۇ يوق . " [مۇغنىي ،
1115]

ئايال كىشىگە نىسبەتەن خەتنە قىلىشنىڭ ھىكمىتى بولسا ئۇنىڭ جىنسى شەھۋىتىنى تەكشۈش بولۇپ ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ مۆتىدىل
بولدۇ .

ئىسلام پېشىۋاسى ئىبنى تەيمىيە دىن ئايال كىشى خەتنىسىنى قىلامدۇ - يوق ؟ دەپ سورالغاندا ، ئۇ مۇنداق دىگەن : مەدھىيە
ئاللاھقا بولسۇن . شۇنداق ، خەتنىسىنى قىلىدۇ . ھەمدە ئۇنىڭ خەتنىسى بولسا خورازنىڭ تاجىغا ئوخشايدىغان يۇقارقى
تەرەپتىكى تېرىنى كېسىش . ئاللاھ ئەلچىسى خەتنە قىلغۇچى ئايالغا : **كۆتۈرلۈپ تۇرغان نىمىنى قالدۇرۇپ قوي ، ھەمدە ئۇنى
بەك ئوي كېسىۋەتمە . ئۇ ئۇنىڭ چىرايىنى تىخىمۇ نۇرلاندۇرىدۇ ھەمدە ئۇنىڭ ئېرىگە تېخىمۇ يېقىشلىق بولىدۇ .** دىگەن . چۈنكى
ئەركىشنىڭ خەتنىسىنى قىلىشتىكى مەقسەت - ئۇنىڭ خەتنىلىكى ئاستىغا يىغىلىۋالىدىغان نجاسەتتىن ئۇنى پاكلاش . بىراق
ئايالنىڭ خەتنىسىنى قىلىشتىكى مەقسەت - ئۇنىڭ جىنسى شەھۋىتىنى تەرتىپكە سېلىش ، چۈنكى ئايالنىڭ خەتنىسى قىلىنمىسا ،
ئۇنىڭ جىنسى شەھۋىتى كۈچلۈك بولىدۇ . شۇڭا "خەتنىسى قىلىنمىغان ئايالنىڭ ئوغلى" دەيدىغان سۆزلەر تىللاشتا ئىشلىتىلىدۇ
، چۈنكى خەتنىسى قىلىنمىغان ئايالدا كۈچلۈكرەك جىنسى شەھۋەت بولىدۇ . شۇڭا بۇزۇق ئىشلار تاتار ۋە فىرانسۇز ئاياللىرى
ئارىسىدا كۆپ يۈز بىرىدۇ . ئەگەر خەتنىسىنى قىلىش بەك ئوي بولۇپ كەتسە ، جىنسى شەھۋەت پۈتۈنلەي سۇسلاپ كېتىدۇ ،
بۇ ئەرلەرنى قانائەتلەندۈرەلمەيدۇ . ئەگەر ئۇ بەك ئوي كېسىۋېتىلمىسە ، مەقسەت ئىشقا ئاشىدۇ ، يەنى جىنسى شەھۋەت
مۆتىدىللىشىدۇ .

ھەمدە ئاللاھ ياخشى بىلىدۇ .

[فەتىۋالار توپلىمى ، 21114]

5- خەتنە قىلدۇرغانغا ھەق بىرىشكە بولىدۇ .

ئىبنۇ قۇددامە مۇنداق دىگەن :

" خەتنە قىلدۇرۇش ، ۋە تىببىي داۋالاشقا پۇل بىرىشكە بولىدۇ . بىز بۇ مەسىلىدە ھىچقانداق ئىختىلاپى قاراشنى بىلمەيمىز ، چۈنكى ئۇ بىر ئىھتىياجلىق ، ھەمدە شەرىئەتتە رۇخسەت قىلىنغان ئىشنى قىلغانىكەن ، باشقا رۇخسەت قىلىنغان ئىشلارغا ئوخشاش ئۇنىڭغا ھەق ئېلىشقا بولىدۇ .

[مۇغنىي ، 5314]